

Helstøpt om Ibsen

de Figueiredo I.

Henrik Ibsen. Masken

677 s, ill. Oslo: Aschehoug, 2007. Pris NOK 399
ISBN 978-82-03-23384-5

Med denne utgivelsen er tobindsbiografien om Henrik Ibsen fullført. Historikeren Ivo de Figueiredo har arbeidet i fire år med den. Han har høstet positive anmeldelser. Det er det grunn til.

På vaskeseddelen står et utdrag

av Dag Solstads anmeldelse av første bind, som kom til 100-årsmarkeringen for Ibsens død i 2006. Han hevder at Figueiredo har lyktes med å revidere vårt Ibsen-bilde. «Han slår det ikke i stykker, han retter på det.» Noe annet er vel ikke å vente. Ibsens liv og verk er så grundig studert og analysert at det skal godt gjøres å komme med noe grunnleggende nytt. Et eksempel finnes i notene, der forfatteren gjør rede for at Emilie Bardach, en av Ibsens «prinsesser», etter alt å dømme var 27 år og ikke 18 år, som man tradisjonelt har trodd, da Ibsen møtte henne i 1889 (s. 615). Notene utgjør for øvrig ikke mindre enn 110 sider. I tillegg følger en kronologisk oversikt over liv og verk 1868–1906, litteraturliste, bilde- og personregister.

Det er mange ganger befriende å lese Figueiredos edruelige omgang med kildene. Et spørsmål innen ibsenologien har vært hva som var dikterens siste ord. Figueiredo gjengir den tradisjonelle historien om «Tvertimot!». Andre har ment at hans siste ord var «Nei!», mens svigerdatteren Bergliot husker at han vendte seg mot Suzannah og sa: «Min søte, søte frue, hvor du har vært gild og god mot mig.» Figueiredo punkterer all videre diskusjon om temaet på følgende måte: «Et ord for hvert øre.»

Med denne boken skulle behovet for Ibsen-biografier være mettet for lang tid. Men det kommer nok nye, om ikke annet så til 200-årsjubileet for Ibsens fødsel – om 21 år.

Erlend Hem

Avdeling for atferdsfag
Universitetet i Oslo

Kva er katolsk tru?

Pollestad KA.

Peters svar

Kristendom for dannede hedninger og lunkne kristne. 239 s. Oslo: Cappelen, 2007.
Pris NOK 339
ISBN 978-82-02-27457-3

Sjølv om det blir påstått, mellom anna av Kjell Arild Pollestad, at vi lever i eit avkristna samfunn, har dei fleste her til lands ei meir eller mindre eintydig forståing av kva kristendom er. Tema knytta til den kristne trua er ynda debatterne,

og det er gjerne sterke kjensler for eller imot når kyrkjelege spørsmål står på dagsordenen. Det som er mindre vanleg er at nokon tek seg bryet med å forstå og forklare kva kristendommen er sett innanfrå – kva kyrkjjetalsmennene lærer i dag, korleis trua kan framstillast og begrunnast for moderne menneske. Det er dette pater Pollestad tek på seg. Han vil gi «en saklig omvisning i den troens katedral hvor de fleste europeere hadde et åndelig hjem helt til for et par generasjoner siden». Han er bekymra for vår nye status som moderne heidningar eller lunkne kristne, først og fremst fordi vi er i ferd med å bli uvitande om våre egne røter i den europeiske kulturen.

Boka er lagt opp som ein tenkt dialog mellom Peter, den evige paven gjennom 2000 år, og den moderne heidning. Som kjent er paven i Roma den direkte etterfølgjaren til apostelen Peter, som blei henretta under keisar Nero og som etter tradisjonen ligg gravlagd under Peterskyrkja. Heidning spør og heidning argumenterer, Peter svarer og forklarar. Han er innoventrueleg mange tema på 240 små sider – korleis kristendommen oppstod, korleis religion generelt oppstår, kva kjærleik er, kva fornuft er, tilhøvet mellom tru og fornuft, korleis det er mogleg å vite noko om Gud, korleis ein bør tenke om sex, synd, Bibelen som Guds ord, skaping, treeining, korset, kristendommens framtid – og om kvifor ein veit at evangelisten Lukas var lege. Pollestad skriv enkelt og godt utan å bli overflatisk. Han er god til å forklare og lukkast i å aktualisere stoffet også for den moderne heidning. Her møter ein kristen apologetikk som ikkje er i forsvarsposisjon, men som heller ikkje pyntar på standpunkta for å bli politisk korrekt. Det mest tiltalende er korleis forfatteren maktar å skifte fokus frå den tabloide førestillinga om kristendommen som fordømming og fortaping til insistering på det som er kjerna: Guds kjærleik i Jesus Kristus.

Sjølv om dette er ein dialog mellom paven og heidningen, er det sjølv sagt Pollestad som talar gjennom dei begge. Som trufast katolikk er Pollestad også ein skarp kritiker av det moderne prosjektet og det moderne samfunnet. Mykje ved kulturen vår er galt. Vi har blitt einøygd, sjølvopptatte, nyttingssjuke. Vår tids avvisning av det religiøse er ein slags galskap. Og galskapen ligg ikkje i at menneska har mista forstanden. Tvert om er det moderne menneskets skjebne at det har mista alt *umtatt* forstanden. Det moderne mennesket er sjukeleg logisk. Det moderne mennesket ser berre ei side av alt, i motsetnad til den truande, som ser at alt kan ha to sider og dobbelt botn.

Pollestad har levert eit engasjerande forsvaret for den katolske trua. Han har mange gode poeng – utan at eg som lesar får lyst til å konvertere av den grunn. Eg trivst i min posisjon som lunken kristen, og går ikkje eingong med på påstanden om at vi er blitt så avkristna. Eg trur at også det spørsmålet er langt meir komplisert enn Pollestad vil ha det til.

John Nessa

Hjelmeland legekontor
Hjelmeland

Lys i sorgen

Berglund UB.

Utan mørker inget ljus

Om sorg och försoning. 271 s.
Stockholm: Forum, 2006. Pris SEK 244
ISBN 978-91-37-12853-5

Dette er en utgivelse som retter seg mot «folk flest», men særlig mot mennesker som på ulikt vis er berørt av sorg. Forfatteren er for tiden prest ved Storkyrkan i Stockholm og skriver ut fra sine erfaringer fra 30 års prestetjeneste.

Formen er muntlig og fortellende, det hentes inn dikt og illustrerende beretninger, og forfatteren er tydelig nærværende i teksten. Hun er også det første som møter leseren – det er et stort fotografi av henne på omslaget, og i baksideteksten heter det at «i sin bok om sorg och försoning leder oss prästen Ulla Britt Berglund vid handen i det akuta sorgarbeidet, genom sorgens olika faser...». Ønsket er dermed å være en slags personlig sjelesørgerisk medvandrer og gi livstolkning og råd langs sorgens mange stier i lys av kristne fortellinger og symboler og litteratur og kunst for øvrig.

Mange vil nok oppleve at *Utan mørker inget ljus* fungerer som hjelp til å komme videre, mens andre kan ha behov for å distansere seg fra beskrivelser og tolkinger av sorg og livsopplevelser som de ikke kjenner seg igjen i. Hovedbudskapet dreier seg om betydningen av å forsone seg med virkeligheten og at sorgen kan vendes til noe kreativt i og mellom mennesker. Dette er sentrale begreper både psykologisk og religiøst, og forfatteren vever perspektivene sammen.

Det er lite av tradisjonelt fagstoff om sorg, men boken er full av beretninger og assosiasjoner. Det kan av og til gjøre at vi mer fornemmer enn forstår hva som menes. Forfatteren har også en tendens til å generalisere uten de nyansene som gjerne preger mer faglige eller populærfaglige fremstillinger av sorg, og i en del avsnitt males virkeligheten med nokså bred pensel. Dette tilskriver jeg sjangeren, for dette er verken en populærfaglig bok eller en tradisjonell kristen oppbyggelsesbok, men noe midt imellom. Det finnes etter hvert en god del livshjelpslitteratur som berører psykologi, religion, filosofi, kunst osv., f.eks. bøkene til Per Arne Dahl. Det er litteratur som absolutt kan bety mye for noen mennesker, men som andre får lite ut av. *Utan mørker inget ljus* er innenfor denne sjangeren et velskrevet og lettlest bidrag med – slik tittelen antyder – en optimistisk grunn-tone.

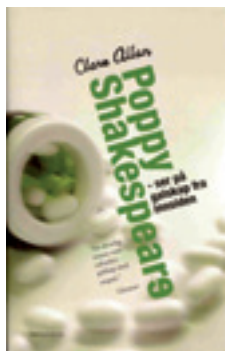
Lars Johan Danbolt
Avdeling Sanderud
Sykehuset Innlandet

Galskap sett innifrå

Allan C.

Poppy Shakespeare

– ser på galskap fra innsiden. 399 s.
Oslo: Pantraguél, 2007. Pris NOK 298
ISBN 978-82-7900-250-5

«Siden det fins fengsler og galehus, er noen nødt til å sitte der.» Dette sitatet frå Anton Tsjekov introduserer denne debutromanen av Clare Allen. Forfatteren bur i London. Ho har skrivne i The Guardian og i ei rekke magasin.

I 2002 vann ho Orange/Harpers novellepris. Allen har også ti år bak seg som pasient i psykiatrien. Utan den erfaringa kunne ho vanskeleg ha skrivne ei forteljing som denne.

For dette handlar om galskap sett innifrå. Hovudpersonen N kjenner ikkje til noko anna enn eit liv i sosialt og psykisk elende.

Som 13-åring hadde ho fått alle diagnosar som fanst. 17 år gamal kom ho til Dorothy Fish, eit dagsjukehus i Abbadon-tårnet. N hadde det bra i Dorothy Fish. Der fekk ho den hjelpa ho trong – «men du kunne gjøre hva faen du ville». Livet på avdelinga var nokså stillestående. Heilt til Poppy Shakespeare blei innlagt. Ho ønska seg ikkje inn, meinte at ho ikkje var sjuk, forstod ikkje kvifor ho var der. N fekk som oppgåve å vise henne rundt. Romanen handlar primært om desse to kvinnene og forholdet mellom dei. Den er absurd og surrealistisk, vanvittig og humoristisk, fragmentert og springande, med eit nokså uvanleg persongalleri (feite Florence, Verna oppkast osv.) – til å få hovudpine av når ein les.

Det er 48 små kapitler. Nina Aspen har omsett frå engelsk til norsk. Ho har klart å bevare ein munnleg fortellarstil med solid «trøkk», mykje humor og rikeleg med undertekst. For meg verkar det som Aspen har lukkast godt med omsetjinga av ei bok det må vere ekstra vanskeleg å få over i norsk språkdrakt.

Ein treng ikkje vere i tvil om at Clare Allen er ein talentfull forfattar. Ho har ein original stemme og eit drivande fortellarspråk. Ho formidlar alt det absurde og paradoksale ved psykiatrien på ein slik måte at ein får assosiasjonar til det absurde og paradoksale ved livet sjølv. Alle menneske med ein eller annan relasjon til psykiatrien, altså heile det norske folk, vil kunne ha utbytte av å lese *Poppy Shakespeare*.

John Nessa
Institutt for samfunnsmedisinske fag
Universitetet i Bergen

Alle de vers til ettertanke!

Søvik O.

Vogntog i himmelen

og 80 andre vers. 103 s.
Søreidgrend: Eget forlag, 2007. Pris NOK 250
ISBN 978-82-997424-0-5

Kollega Søvik har med *Vogntog i himmelen* «tatt for seg både evige og trivielle spørsmål – hele tiden med etisk bevissthet», for å sitere fra vaskeseddelen. Hvem er så målgruppen for

en bok med en slik kryptisk tittel? Ved gjenlesning er det langt mellom versene som bærer bud om at forfatteren er lege. Men dette er verdt å lese for alle som har et ønske om reflektert tankegodt til å henge tankene på – og det om de aller fleste av livets aspekter.

Formatet er lite, innbindingen solid, og det er en vakker omslagsillustrasjon, vel en akvarell, av Liv Krøger. Det er ellers ikke illustrasjoner. Papiret er også av bra kvalitet, og Søviks utgivelse er god å ferdes i og egner seg til flittig bruk. Den inneholder som tittelen sier 81 vers, og jeg sier med vilje vers og ikke dikt, noe jeg tror forfatteren er enig i. Dette er egentlig ikke poesi, men prosa på de få linjer. Versene er samlet i tre bolker, og hvert vers får med få unntak plass på én side. Dette gjør teksten lettlest, men langt ifra overfladisk. Vi stopper stadig i tenksom undring når alle livets tilskikkelser blir satt under lupen, enten det er storpolitikk, *Den gode stillhet*, *Børs og katedral* eller *Ti sekunder* – for å ripe litt i lakken på de mange titlene. Hør bare:

Den gode stillhet

Vi ba ikke om støyskjermer
mot elvesusen
og innklaget ikke fosseduren
til myndighetene.
Bølgene mot stranden
– rytmiske som hjerteslagene –
var en del av oss selv.
Den gode stillhet
er ikke tomhet
av ikke-lyd.
Å slippe hele sommerdagen
inn gjennom vidåpent vindu
det er en god stillhet.

Børs og katedral

Pengevekslerne har omsider klart å jage Jesus
ut av templet
skriver Barbara Ehrenreich.

De ble fordrevet
for to tusen år siden
men er nå på plass igjen.

Dette egner seg svært så bra til høytlesing rundt det gode bord, til å hente poenger til foredrag og til å gi et utropstegn til taler ved de sosiale begivenheter vi måtte involveres i. Men først og fremst vil det bidra til å gi livets allehånde spørsmålstegn etisk klangbunn. Anbefales på det varmeste som en gave til oss selv og andre vi vil glede med verdifulle stoppesteder.

Sten Erik Hessling
Avdeling Lindrende Behandling
Eikertun sykehjem
Hokksund